

Samtal vid allvarlig sjukdom

Syfte och omfattning.....	1
Bakgrund	2
Roller och ansvar.....	2
Genomförande	2
Dokumenthistorik.....	4
Relaterade länkar	4
Externa styrande dokument.....	4
Bilaga – Information till patient inför samtalet.....	5
Bilaga – Samtala med familj och vänner om din sjukdom	6
Bilaga – Samtalsguide – Samtal vid allvarlig sjukdom.....	8

Syfte och omfattning

Syftet med denna rutin är att beskriva och tydliggöra arbetssätt och dokumentation för läkare inom Region Uppsala i samband med åtgärden samtal vid allvarlig sjukdom.

Samtalet hålls mellan läkare och patient och ska erbjudas alla patienter med palliativa vårdbehov. Samtalet hålls med fördel tillsammans med närstående om samtycke finns. Syftet är att ha dialog kring önskemål och prioriteringar samt utforma vården utifrån patientens behov. Målet är att bidra till ett liv i värdighet och välbefinnande. Genom att tidigt initiera samtal om prognos, diagnos och framtida vårdbehov, ges förutsättningar för att utforma den fortsatta vården på bästa möjliga sätt. I utformningen ska hänsyn tas till både patientens och närståendes resurser och styrkor. Samtalet kan upprepas flera gånger under olika faser av sjukdomsförloppet, utifrån behov.

Bakgrund

Det nationellt framtagna vårdförloppet för palliativ vård inleds vid misstanke om palliativa vårdbehov hos patienter med en eller flera livshotande sjukdomar. Läkare som identifierar att en patient har ett palliativt vårdbehov ansvarar för att erbjuda och genomföra samtal vid allvarlig sjukdom. Om patienten bedöms vara i livets slutskede kallas samtalet *Brytpunktssamtal vid övergång till vård i livets slutskede*. Övriga professioner som möter patienten ansvarar dels för att uppmärksamma läkare på att ett palliativt vårdbehov föreligger, dels för att stödja och följa upp patienten när en palliativ planering har gjorts.

Vid ställningstagande till att övergå till palliativ vård i livets slutskede ska informationssamtal dokumenteras under sökordet Brytpunktssamtal enligt [Brytpunktssamtal vid övergång till vård i livets slutskede, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).

Roller och ansvar

Verksamhetschefens ansvar:

- Enligt SOSFS 2011:7 och HSLF-FS 2017:26 utse en legitimerad läkare som fast vårdkontakt för patient vid livshotande tillstånd. Detta ska göras så snart som möjligt efter det att behandlande läkare har konstaterat tillståndet.

Ansvarig/tjänstgörande läkares ansvar är att:

- När det är aktuellt, erbjuda, genomföra och dokumentera samtal vid allvarlig sjukdom under sökordet **Samtal vid allvarlig sjukdom** i patientens journal.
- Se över behandlingsbegränsningar och vid behov uppdatera enligt rutin [Begränsad behandling som vådrutinavvikelse, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).

Genomförande

I denna rutin beskrivs hur samtal vid allvarlig sjukdom genomförs av läkare tillsammans med patient och - efter patientens samtycke - närstående. Det är ofta fördelaktigt om exempelvis sjuksköterska eller annan profession kan närvara vid samtalet.

Det är värdefullt att i förväg informera patient och närstående om syftet med läkarsamtalet. För patient som inte själv har möjlighet att ta ställning kan läkaren utgå från ett förmodat önskemål från patienten att involvera närstående. Se [Bilaga – Information till patient inför samtalet](#).

Samtalet

Stöd vid samtalet är [Samtalsguiden](#).

Under samtalet ska läkaren:

- Gå igenom diagnos, prognos samt vilka önskemål och preferenser om den framtida vården patienten har.
- Dokumentera ställningstagande av behandlingsbegränsningar enligt [Begränsad behandling som vådrutinavvikelse, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
- Vid behov utfärda intyg för Närståendepenning (blankett finns i Cosmic). Om patienten är minderårig ska *Intyg allvarligt sjukt barn* användas (blankett finns i Cosmic).
- gå igenom läkemedel, utredningar och åtgärder som gagnar patienten. Läkaren ska utgå både från vad som är medicinskt motiverat och från patientens önskemål och prioriteringar.
- Utifrån behov kontakta socialtjänst, exempelvis biståndshandläggare.
- Utifrån behov kontakta andra professioner; exempelvis arbetsterapeut, fysioterapeut, dietist eller kurator.
- Ta ställning till medicinskt ansvar och informera patienten. Ska ansvaret kvarstå hos nuvarande klinik eller är det aktuellt att remittera patienten? Detta kan inkludera att planera för delat medicinskt ansvar till exempel mellan specialistklinik och primärvård.

Dokumentation

I läkarmallar inom Region Uppsala finns sökordet **Samtal vid allvarlig sjukdom**.

Läkaren som dikterar ska uttala de fetmarkerade orden enligt nedan:

- Välj sökordet **Samtal vid allvarlig sjukdom**
- Välj **Närvarande**
Dokumentera vilka som närvarat under samtalet och därmed också är informerade om dess innehåll.
- Välj **Bedömning samtal vid allvarlig sjukdom**
- Dokumentera **bedömningen** kring patientens diagnos, prognos samt vilka önskemål och preferenser om den framtida vården som framkommit i samtalet med patient och närstående.
- Välj **Planering**
Dokumentera de beslut som fattats tillsammans med patient och närstående om den fortsatta vården samt planering för uppföljning.

Dokumenthistorik

Författare:

Merri Subasic, Lena Nyström

Granskare:

Johan Sundelöf, Vilma Cambroner, Kristina Johansson, Liselott Henriksson
Lundvall, Lisa Sörell, Christine Lange, Magnus von Seth, Charlotta Nelsson.

Relaterade länkar

[Palliativ vård - 1177 för vårdpersonal](#)

Externa styrande dokument

[Palliativ vård i samverkan, Region Uppsala.se\(pdf\)](#)

[Brytpunktssamtal, Region Uppsala.se\(pdf\)](#)

[Begränsad behandling som vådrutinavvikelse, Region Uppsala.se\(pdf\).](#)

[Anhörigstöd - Dokumentation, öppenvård och slutenvård, Region Uppsala.se\(pdf\)](#)

Bilaga – Information till patient inför samtalet

Inbjudan om att samtala om din fortsatta vård

Vid ditt nästa besök vill vi inbjuda dig till samtal om din sjukdom, dina önskemål, prioriteringar och planeringen inför framtiden.

Att samtala om den fortsatta vården är en viktig del av vården för alla patienter. Det kan vara viktigt att samtala om vad som kan komma att ske, och planera inför framtiden. Avsikten är att ge tid till samtal mellan dig och din läkare/sjuksköterska, om din sjukdom och vad som är viktigt för dig.

Inför ditt nästa besök

Vi vill tillsammans med dig kunna planera så att den fortsatta vården är anpassad till din situation. Inför samtalet, fundera gärna på:

- Vad är det viktigaste för dig för att må väl?
- Vad du vill veta om din sjukdom och vad som kan komma att hända framöver?
- Vilken information skulle hjälpa dig att fatta beslut om din framtid?
- Är du orolig för något när det gäller din sjukdom?
- Finns det någon medicinsk vård som du inte skulle vilja ha?
- Hur tror du att det skulle vara att dela dessa tankar med din familj?
- Om du får svårt att föra din egen talan, vem skulle du då vilja göra det åt dig?

Varför är det viktigt?

Patienter som har tänkt igenom och berättat vad som är viktigt för dem och vad som är deras önskemål, kan känna mer lugn och mer kontroll över sin vård och sin situation. Att veta dina önskemål och vad du vill underlättar för vårdpersonalen att tillsammans med dig ta beslut om din vård. Det kan även underlätta för din familj/vänner att ta beslut i framtiden, om du inte själv kan föra din egen talan.

Samtala om framtiden

Att samtala om framtiden är ett erbjudande. Det behöver inte förändra den planerade vården, om du inte själv önskar det. Vi fortsätter att ge den bästa behandlingen för att kontrollera din sjukdom.

Vill du ta med någon till samtalet?

Vi ser gärna att du tar med en familjemedlem/vän för att delta i samtalet.

Önskemål och prioriteringar kan förändras

Dina önskemål och prioriteringar kan förändras över tid. Du kommer kanske att ha andra önskemål, prioriteringar eller funderingar framöver. Berätta gärna för oss om det förändras.

Material enligt Kronobergsmodellen: https://palliativtcentrum.se/app/uploads/2023/09/Erbjudandebrev-KROMO_sep23.pdf

Bilaga – Samtala med familj och vänner om din sjukdom

Detta är ett stöd för dig i samtalen med familj och vänner om din sjukdom och framtiden. Att prata med familj och vänner om din sjukdom är kanske inte så enkelt, men det kan hjälpa dem att förstå vad som är viktigt för dig. Det kan också hjälpa dem att vara ett stöd och att förstå dina beslut.

Förbered samtalet

Innan du pratar med familj och vänner, tänk på när och var du vill att samtalen ska äga rum.

Välj en tid och plats där du känner dig avslappnad.

Försäkra dig om att det finns tid att prata.

Du kan använda orden i denna broschyr eller dina egna ord – använd det som är kännst bäst för dig!

Påbörja samtalet

"Jag mår bra just nu. Även om det inte är bråttom, så tycker min läkare och sjuksköterska att vi behöver börja prata om min sjukdom och min framtida vård."

"Mina kontakter i vården anser att det är viktigt att vara förberedd och de vill veta mina önskemål och prioriteringar för min vård och behandling."

"Eftersom du är viktig för mig, så vill jag att du är en del av samtalen om min sjukdom och vård."

"Om jag i något skede inte kan föra min egen talan, skulle jag vilja att du eller ni fattar beslut åt mig."

Stäm av under samtalets gång

Förståelse

"Vad tänker du just nu om det jag har berättat om min sjukdom?"

Information

"Jag vet att det kanske inte blir lätt, men jag skulle vilja berätta för dig om min sjukdom. Hur känns det?"

"Hur mycket information vill du ha från mig, om det som kan komma att hända?"

"Min läkare/sjuksköterska och jag pratade om framtiden med min sjukdom. Vill du att jag berättar för dig?"

Dela vad som är viktigt för dig

- Önskemål och prioriteringar

”Jag vill berätta om mina önskemål och beslut som kan påverka min vård. Saker som jag ser fram emot är ...”

Exempel: att träffa mina barnbarn, att fira min nästa födelsedag osv.

- Rädslor och oro

”Jag är bekymrad inför framtiden när det gäller...”

Exempel: att inte kunna ta egna beslut, att be andra om hjälp för grundläggande behov osv.

- Förmågor

”Jag skulle tycka att det vore jobbigt...”

Exempel: att inte känna igen människor, att inte kunna kommunicera med människor, att inte kunna ta hand om mig själv osv.

- Svåra beslut

”Jag vet att vi kan komma att behöva ta svåra beslut...”

Exempel: att gå igenom svåra behandlingar för att kanske få mer tid, att få ytterligare cellgiftbehandlingar, att bli opererad, att ligga i respirator, att vara på sjukhus, att bo på vård- och omsorgsboende osv. Så här tänker jag kring dessa beslut...

Planera att prata igen

”Har du några frågor om det vi har pratat om?”

”Jag skulle vilja prata med dig fler gånger om min sjukdom och min fortsatta vård, är det okej?”

”Jag förstår om detta kanske var ett jobbigt samtal. Hur känner du nu, efter att vi har pratat?”

”Är det någon annan som vi borde prata med?”

Kom ihåg att prata med din familj, vänner och vårdpersonal om din situation och dina önskemål förändras

Material enligt Kronobergsmodellen: <https://palliativtcentrum.se/app/uploads/2023/09/A5-Familjeguide-sep23.pdf>

Bilaga – Samtalsguide – Samtal vid allvarlig sjukdom

Tänk på Ge endast information som patienten vill ha. Lyssna in patientens svar.
Tillåt tystnad. Bemöt känslor.

Samtalsflöde

Förslag på fraser

Inled samtalet <ul style="list-style-type: none">• Prata om fortsatt vård nu och framåt• Vad som är viktigt för patienten• Något annat• OK med patienten	Vi träffas idag för att prata om din fortsatta vård. Det vore bra om vi kan prata om hur din sjukdom är nu och hur den kan ändra sig framåt. Vad som är viktigt för dig. Vad tänker du om att prata om det? Är det något annat som du vill prata om i dag? Då föreslår jag att vi tar det i den här ordningen... är det ok för dig?
Pejla in patientens nuläge <ul style="list-style-type: none">• Patientens förståelse av sin sjukdom• Vad får patienten att må bra• Vad är viktigt för patienten	Vill du berätta hur du själv tänker kring din sjukdom nu? Vad får dig att må bra i vardagen? Vad är viktigt för dig just nu? Vid tidigare svåra perioder i ditt liv, vad har gett dig styrka/energi/kraft/ork?
Utforska patientens tankar om framtiden utifrån två perspektiv <ul style="list-style-type: none">• Hoppas på det bästa• Förbereda för det värsta• Oro och rädslor• Behov av information om sjukdomens förlopp• Vårdens inriktning• Familj• Talesperson• Erbjud Familjeguide	Kan vi byta fokus och prata en stund om framtiden utifrån två perspektiv: Att hoppas på det bästa och förbereda för det värsta. Vad tänker du om att prata om det? Vad hoppas du på? Vad skulle det betyda för dig om det blev så? Om vi också ska förbereda på det värsta – vad tänker du är det värsta som kan hända? Är det något du är orolig för? Läkare Vill du veta hur jag tänker om din sjukdom nu och framåt? Ingen kan veta säkert, men jag tänker... Ta vara på tiden och vänta inte om det finns något som behöver bli sagt eller gjort. Sjuksköterska Vill du veta hur jag tänker om din hälsa nu och framåt? Har du behov av mer information om din sjukdom? Finns det någon vård som du inte vill ha? Är det något som är särskilt viktigt för dig att kunna göra?

	Har du pratat med din familj om detta? Om du får svårt att föra din egen talan, vem skulle göra det åt dig?
Avsluta samtalet	Jag har hört dig säga att ...är viktigt för dig. Stämmer det?
<ul style="list-style-type: none"> • Sammanfatta • Försäkra om fortsatt vård • Ge förslag till planering • Be patienten sammanfatta 	Vi kommer att fortsätta följa dig och vi ska göra det vi kan för dig. Utifrån det vi pratat om och vad vi vet om din sjukdom, så föreslår jag att vi ... Låter det ok? Vill du sammanfatta vad du tar med dig från vårt möte i dag?

Dokumentera samtalet

Kommunicera med vårdteamet

Material enligt Kronobergsmodellen: <https://palliativtcentrum.se/app/uploads/2023/09/Samtalsguide-Samtal-vid-allvarlig-sjukdom-2.0.pdf>